

Marko Badrić¹

Ivan Prskalo¹

Ninoslav Šilić²

¹Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

²Asistent, Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilište u Mostaru

Izvorni znanstveni rad

RAZLIKE U STRUKTURI SLOBODNOG VREMENA IZMEĐU UČENIKA URBANIH I RURALNIH PODRUČJA

UVOD

Život u suvremenom društvu prate nova otkrića, dostignuća, sveopći napredak. Način života ostavlja pozitivne i negativne posljedice. Sve se promjene odražavaju i na životu ljudi posebice na zdravlju. Preokupacija odgojnih sustava je priprema i osposobljavanje za život u suvremenim uvjetima. To povećava odgovornost škole i zahtijeva optimalne odgovore. Suvremeni uvjeti života posebice u urbanim sredinama nalažu prilagodbu programa prije svega u izboru odgovarajućih sadržaja. Koncentracija stanovništva u gradove i s demografskog stajališta nije povoljna okolnost ravnomyernog razvoja i nameće najvećem broju stanovnika Republike Hrvatske loše uvjete s ekološkog, ali i kineziološkog motrišta (Prskalo i Babin, 2008). Današnju civilizaciju označava specifičan način života, karakteristična koncentracija u gradove što niti s ekološkog niti s kineziološkog motrišta nije povoljna okolnost. Poremećaji i bolesti današnjice - prekomjerna težina i živčana napetost, sve su više prisutni i kod mladih, a slobodno vrijeme djece i mladeži sve se više koristi za aktivnosti kojima nije potreban gotovo nikakav mišićni napor (Prskalo i sur. 2010). Ako bi se slobodno vrijeme moglo definirati kao ono vrijeme koje subjekt slobodno izabire, autonomno i neovisno o bilo kakvim instancama ili institucijama. No kada bi i zanemario taj izbor ne bi se ništa bitno promijenilo u njegovoj egzistenciji. Međutim, ako bi zanemario aktivnosti i obveze koje *mora* dovršiti u obvezno radno vrijeme, prihvaćene kao zalag za preživljavanje i dotjerivanje egzistencije, doveo bi u pitanje kvalitetu svog života (Artić, 2009).

U suvremenom svijetu čovjek je sebi osigurao mnogo više vremena za slobodnije izražavanje nego što je to mogao u prijašnjim vremenima. Normalno, očekivano je da će toga biti sve više s daljnjim razvojem proizvodnje i sve većim stvaranjem društvenog bogatstva, posebice u nerazvijenom dijelu svijeta. Slobodno se može tvrditi da nijedno društvo danas u svijetu ne organizira na pravi način korištenje slobodnog vremena svojih građana (Božović, 2008).

Sadržaji slobodnog vremena djece i mladih važni su s aspekta koji pridonose formiranju njihova identiteta i kvalitete života u budućnosti. Djeca i mladi imaju znatno više slobodnog vremena od odraslih te zbog svog biopsihosocijalnog statusa u okolini i društvu, njihovo slobodno vrijeme mora biti specifično i organizirano, a ne prepušteno slučaju (Previšić, 1987). Da bi slobodno vrijeme djece uopće bilo kvalitetno organizirano mora se postaviti pitanje strukture vremena u jednom danu. U svakodnevnom životu najjednostavnija podjela pojma vremena je na radno vrijeme ili vrijeme koje se naziva neslobodno vrijeme te na slobodno vrijeme to jest vrijeme koje ostaje pojedincu na raspolaganju nakon što izvrši svoje obaveze.

Cilj je ovog rada utvrditi ukupnu strukturu vremena djece od 5. do 8. razreda, utvrditi strukturu slobodnog vremena tijekom radnog dana te utvrditi razlike u strukturi slobodnog vremena između djece koja žive na ruralnom i djece koja žive u urbanom području.

METODE RADA

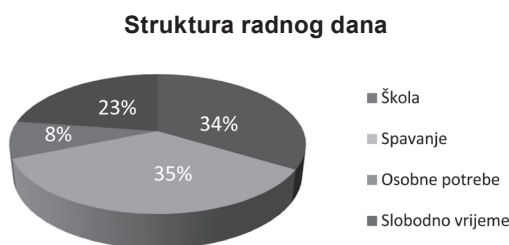
Istraživanje je provedeno na uzorku od ukupno 172 ispitanika, od toga 93 učenika i 79 učenica od petog do osmog razreda osnovne škole. Uzorak je formiran po načelu slučajnog odabira. Dob učenika kreće se od 11 do 15 godina. Uzorak obuhvaća učenike dviju osnovnih škola s područja grada Petrinje. Uzorak učenika koji žive u urbanom području činili su učenici 1. osnovne škole Petrinja, a uzorak učenika s ruralnog područja činili su učenici Osnovne škole Jabukovac. Istraživanje je provedeno u školskoj godini 2008/2009. Istraživanje je provedeno pomoću anketnog upitnika koji je konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Anketni upitnik sastojao se od liste unutar dvadesetčetverosatnog fonda vremena. Lista je otvorenog tipa gdje su učenici samostalno upisivali aktivnosti kojima su se bavili u svakom satu tijekom jednog radnog dana. Sirove rezultate kodiralo se i kondenziralo u skup od 10 varijabli aktivnosti kojima su se učenici bavili tijekom 24 sata. Temeljem dobivenih podataka izvršena je analiza relativnih frekvencija za varijable 10 aktivnosti radnim danom. Tako su utvrđeni prostori učestalosti pojedinih aktivnosti i struktura radnog dana. Na dobivenim rezultatima izračunati su osnovni deskriptivni parametri: aritmetička sredina ($\bar{x}$), standardna devijacija (SD), minimalni i maksimalni rezultat (min. i max.), postotak dobivenih odgovora. Normalitet distribucije utvrđen je Kolmogorov-Smirnovljevi testom (K-S test). Za utvrđivanje razlike između učenika koji žive na urbanom i ruralnom prostoru korišten je neparametrijski Mann-Whitney U test. Statistička značajnost postavljena je na razini od 0.05. Podaci dobiveni istraživanjem obrađeni su pomoću statističkog programa STATISTICA 7.0.

REZULTATI

Tablica 1. Deskriptivni parametri varijabli aktivnosti tijekom radnog dana

	N	Mean	Minimum	Maximum	Std.Dev.	max D	K-S p
ŠKOLA	172	8,08	5,00	11,00	1,19	0,1703	p < ,01
IGRA	103	2,22	1,00	6,00	1,30	0,2673	p < ,01
TV; DVD	155	2,52	1,00	8,00	1,25	0,2279	p < ,01
KUCOBV	47	1,55	1,00	4,00	0,83	0,3647	p < ,01
KINAKTI	69	1,75	1,00	5,00	0,86	0,2721	p < ,01
IZŠKAKT	8	3,25	1,00	5,00	1,49	0,1929	p > ,20
RACUNA	52	1,75	1,00	5,00	0,97	0,3001	p < ,01
SPAVA	172	8,42	5,00	14,00	1,29	0,1747	p < ,01
OSOBNNE	164	2,05	1,00	4,00	0,73	0,2495	p < ,01
RAZONO	21	1,24	1,00	3,00	0,54	0,4802	p < ,01

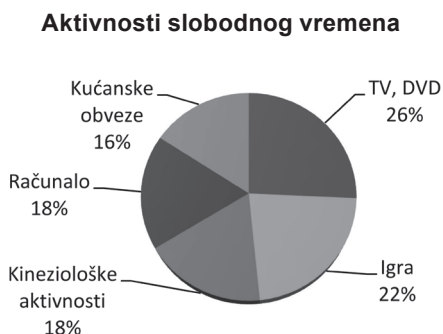
Pregledavajući tablicu 1. vidljivo je da učenici najviše vremena tijekom 24 sata provode u aktivnostima koje se mogu kategorizirati kao neslobodno vrijeme. Učenici provode nešto više od osam sati u školi te gotovo osam i pol sati koriste za spavanje. U neslobodno vrijeme mogu se svrstati aktivnosti koje su nazvane osobne potrebe koje podrazumijevaju vrijeme potrebno za uzimanje hrane i higijenu. Preostalo vrijeme koje učenici imaju na raspolaganju odnosi se prvenstveno na aktivnosti koje učenici mogu koristiti prema svojim interesima.

Slika 1. Struktura radnog dana učenika

Iz slike 1. vidljivo je da u ukupnoj strukturu radnog dana djece 77% vremena otpada na *neslobodno vrijeme*. Preostali dio od 23% vremena djeca mogu iskoristiti po svojim interesima i preferencijama.

Ako se pogleda tablica 1. i slika 2. vidi se da od aktivnosti slobodnog vremena, djeca najviše vremena provode gledajući televiziju gotovo 2,5 sata i igraju se nešto više od 2 sata. Na kineziološke aktivnosti učenici potroše nešto više od 1,5 sat dnevno, a isto toliko vremena provedu u korištenju računala.

Slika 2. Struktura aktivnosti u slobodnom vremenu

Pošto je Kolmogorov Smirnov test pokazao nenormalnost distribucije za utvrđivanje razlika između subuzoraka definiranih prema mjestu stanovanja koristio se neparametrijski Mann-Whitney U test. U tablici 2. prikazani su rezultati za utvrđivanje razlika između učenika koji žive na urbanom području i onih koji žive na ruralnom području.

Tablica 2. Razlike između subuzoraka prema području stanovanja (Mann-Whitney U test)

	Urbano		Ruralno		Mann-Whitney U test		
	N	Mean	N	Mean	U	Z	p-level
ŠKOLA	113	7,77	59	8,68	1821,00	4,88	0,00
IGRA	74	2,45	29	1,66	673,00	-2,93	0,00
TV;DVD	98	2,56	57	2,44	2552,50	-0,89	0,37
KUCOBV	11	1,27	36	1,64	148,00	1,26	0,21
KINAKTI	54	1,89	15	1,27	241,50	-2,38	0,02
RACUNA	40	1,85	12	1,42	185,00	-1,19	0,23
SPAVA	113	8,35	59	8,56	2935,50	1,28	0,20
OSOBNE	108	2,12	56	1,93	2602,50	-1,46	0,14
RAZONO	14	1,21	7	1,29	47,00	-0,15	0,88

Iz rezultata u tablici 2. vidljivo je da statistički značajne razlike postoje u varijablama koje opisuju vrijeme provedeno u školi i školskim obvezama, igri i kineziološkim aktivnostima. Djeca ruralnih područja statistički značajno više vremena provode u aktivnostima koje su vezane za školu, dok djeca urbanih područja statistički značajno više vremena provode u igri i kineziološkim aktivnostima. U ostalim aktivnostima ne postoje statistički značajne razlike.

RASPRAVA

Analizom rezultata može se utvrditi da istraživana djeca tijekom radnog dana imaju na raspolaganju vrlo malo slobodnog vremena. Gotovo 77% vremena unutar 24 sata djeca koriste za spavanje, odmor, hranu i higijenu te boraveći u školi i izvršavajući školske obveze. Slične rezultate istraživanja dobio je i Arbunić (2006) gdje učenici tijekom radnog dana imaju na raspolaganju manje od sedam sati slobodnog vremena. Ilišin (2003) navodi da 25% djece raspolaže s 2 i manje sata slobodnog vremena na dan, dok ih 36% ima 3-4 sata slobodnog vremena na dan. Slobodno vrijeme koje je preostalo na raspolaganju za korištenje aktivnosti prema slobodnom odabiru, djeca najčešće provode u gledanju televizije, dvd-a ili sličnih aktivnosti (više od 2,5 sata dnevno). Slične rezultate koji pokazuju da djeca provode tijekom radnog dana više od 2 sata pred televizijom dobili su u svojim istraživanjima (Arbunić, 2006., Ilišin, 2003). Barr - Anderson i suradnici (2009) istražujući američku djecu dobili su podatke da 47,9% djece dnevno provede 2-5 sati ispred televizije, a gotovo 21% djece provode više od 5 sata dnevno pred televizijom. U igri djeca provedu nešto više od 2 sata dnevno, dok u korištenju neke kineziološke aktivnosti djeca provode između 1-2 sata. Ako se pogleda vrijeme provedeno u nekoj kineziološkoj aktivnosti može se vidjeti da gotovo identično vrijeme djeca provode i pred računalom ili igrajući video igrice. Gledajući strukturu vremena tijekom radnog dana između djece koja žive na urbanom i ruralnom području može se vidjeti da postoje statistički značajne razlike u nekim varijablama. Djeca koja žive u urbanom području više vremena provode u igri i kineziološkim aktivnostima od djece koja žive u ruralnom području. Razlog ovome se definitivno može pripisati činjenici da na istraživanom području učenici ruralnog prostora nemaju gotovo nikakve mogućnosti da se bave nekom vrstom organizirane kineziološke aktivnosti, a zbog slabe naseljenosti područja te velike udaljenosti između mjesta stanovanja, neorganizirano bavljenje kineziološkom aktivnosti svedeno je na minimum. Isto tako segment igre kao aktivnosti djece sveden je na manje vrijednosti nego kod djece koja žive u urbanoj sredini. Djeca ruralnog prostora značajno više vremena provode u ispunjavanju školskih obveza. Razlog leži u činjenici da učenici ruralnog prostora više vremena provedu na putovanje do škole i na povratku kući jer 95% istraživanih učenika ruralnog prostora putuju u školu autobusom. Na kraju se može zaključiti da učenici od 5. do 8. razreda tijekom

radnog dana nakon ispunjavanja svih obveza imaju vrlo malo slobodnog vremena. Ono vrijeme koje im je preostalo koriste na sedentarne aktivnosti i aktivnosti koje ne zahtijevaju gotovo nikakav mišićni aktivitet.

LITERATURA

1. Arbunić, A. (2006). Slobodno vrijeme djece otoka Hvara i njihova dob. *Odgojne znanosti*. 8, (1); 171-190.
2. Artić, M. (2009). Prema novom iskustvu slobodnog vremena: slobodno vrijeme kao izvor kritičke svijesti, *Filozofska istraživanja*, Vol. 29 No.2, str. 281-295.
3. Barr-Anderson, D.J., Larson, N.I., Nelson, M.C., Neumark-Sztainer, D., Story, M. (2009). Does television viewing predict dietary intake five years later in high school students and young adults?, *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 6:7.
4. Božović, R. (2008). Slobodno vrijeme i igra, *Sociologija* 50(1):97-109.
5. Ilišin, V. (2003). Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima. *Medijska istraživanja*. 9; 9-34.
6. Previšić, V. (1987). *Izvanastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb, Školske novine.
7. Prskalo, I., Babin, J. (2008). Stanje i perspektiva razvoja u području edukacije // *Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske* / Neljak, Boris (ur.). Poreč : Hrvatski kineziološki savez, 30-41.
8. Prskalo, I., Barić, A., Badrić, M. (2010). Kineziološki sadržaji i slobodno vrijeme mladih, U: Andrijašević, M. (ur.): *Kineziološki sadržaji i društveni život mladih*, Zagreb, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; str. 65-71.

DIFFERENCES IN THE STRUCTURE OF STUDENTS' FREE TIME BETWEEN URBAN AND RURAL AREAS

ABSTRACT

The paper aimed to determine the overall structure of the time during the workday, and on its basis determine the structure of free time of students from grades 5-8. Also, the authors wanted to identify differences in the structure of free time between children living in rural and those living in urban areas. The study included 172 students of two primary schools in the town of Petrinja. The sample of students who live in urban areas were the students of the First Primary School Petrinja, a rural

sample of students consisted of students of Primary school in Jabukovac. The results showed that children have very little free time. After completing their obligations, children have only 23% of the time for the activities that are according to their personal interests and preferences. Among the activities that children do most often in their free time is watching television. Research has shown that students who live in urban areas spend more time in kinesiological activities and games than students who live in rural areas.

Key words: activities, free time, students, day, urban and rural areas